

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 123/2019-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. novembra 2019 v senáte zloženom z predsedu senátu Mojmíra Mamojku (sudca spravodajca) a zo sudcov Petra Straku a Martina Vernarského predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátskou kanceláriou Kašuba, spol. s r. o., Horná 41, Banská Bystrica, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Roman Kašuba, pre namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Brezno sp. zn. 6 Cb 36/2015 z 20. júna 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť spoločnosti [REDAKOVANÉ], o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. septembra 2019 elektronicky (mailom) a následne 20. septembra 2019 poštou doručená

ústavná sťažnosť spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Brezno (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 6 Cb 36/2015 z 20. júna 2019 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“ alebo „napadnuté rozhodnutie“).

2. Sťažovateľka uviedla, že v právnej veci žalobcu [REDAKOVANÉ] proti sťažovateľke ako žalovanej o zaplatenie sumy 131 799,47 eur s príslušenstvom o sťažnosti sťažovateľky proti uzneseniu okresného súdu č. k. 6 Cb 36/2015-380 z 11. apríla 2019 (ďalej len „uznesenie z 11. apríla 2019“), ktorým okresný súd konanie o dovolaní sťažovateľky proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 41 Cob 63/2016-132 z 11. mája 2016 zastavil, okresný súd rozhodol napadnutým rozhodnutím, ktorým sťažnosť sťažovateľky zamietol. Proti predmetnému uzneseniu nie je prípustné podať odvolanie ani dovolanie napriek tomu, že ide o rozhodnutie, ktorým sa právoplatne skončilo konanie o dovolaní sťažovateľky.

3. Sťažovateľka v sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu z 11. apríla 2019 navrhovala, aby okresný súd predmetné uznesenie zrušil, a to z dôvodov spočívajúcich v nesprávnom právnom posúdení veci a tiež v tom, že konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie, resp. predmetné rozhodnutie je v rozpore s obsahom súdneho spisu, z ktorého vyplýva, že súdny poplatok za podané dovolanie vo výške 10 eur bol sťažovateľkou zaplatený 20. mája 2019, teda v posledný deň lehoty na podanie odvolania, resp. sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu z 11. apríla 2019 v zmysle § 10 ods. 3 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení účinnom od 1. januára 2016 do 30. júna 2016 (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) v spojení s § 18f zákona o súdnych poplatkoch. Sťažovateľka v predmetnej sťažnosti poukázala na skutočnosť, že dovolanie proti uzneseniu krajského súdu č. k. 41 Cob 63/2016-132 z 11. mája 2016 podala 30. júna 2016 faxom, ktoré doplnila predložením originálu 4. júla 2016, a teda k platnému podaniu predmetného

dovolania došlo už 30. júna 2016, a nie až 4. júla 2016, ako sa nesprávne uvádza v uznesení okresného súdu z 11. apríla 2019.

4. V nadväznosti na uvedené podľa názoru sťažovateľky v súlade s § 18f zákona o súdnych poplatkoch sa súdne poplatky za podané dovolanie vyberajú podľa predpisov účinných do 30. júna 2016. Podľa § 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch v znení účinnom v rozhodnom období súd prvej inštancie zruší uznesenie o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, ak poplatník zaplatí súdny poplatok do konca lehoty na podanie odvolania, čo sťažovateľka urobila.

5. Okresný súd napadnutým rozhodnutím sťažnosť sťažovateľky proti uzneseniu okresného súdu z 11. apríla 2019 zamietol ako nedôvodnú, argumentujúc, že od 1. júla 2017 je účinná novela zákona o súdnych poplatkoch, a tiež uviedol, že v zmysle § 18f zákona o súdnych poplatkoch sa poplatky vyberajú podľa predpisov účinných do 30. júna 2016. Okresný súd podľa názoru sťažovateľky však ďalej nesprávne konštatoval, že dané ustanovenie upravuje len samotné vyberanie poplatkov, a nie postup súdu v zmysle § 10 zákona o súdnych poplatkoch, keď sa rozhoduje o zastavení konania, a to napriek tomu, že ide o následok nezaplatenia súdneho poplatku. Okresný súd tak nesprávne postupoval podľa zákona platného v čase rozhodovania, na základe ktorého v prípade, že žalovaný nezaplatí súdny poplatok v stanovenej lehote, súd konanie zastaví.

6. Sťažovateľka zastáva názor, že napadnuté uznesenie okresného súdu je vzhľadom na uvedené v rozpore so zákonom o súdnych poplatkoch, ktorý okresný súd neaplikoval v znení účinnom od 1. januára 2016 do 30. júna 2016. V rozpore s § 18f zákona o súdnych poplatkoch v spojení s § 10 ods. 3 tohto zákona tak došlo k právoplatnému zastaveniu konania o dovolaní sťažovateľky ako žalovanej proti uzneseniu krajského súdu č. k. 41 Cob 63/2016-132 z 11. mája 2016, čím okresný súd odňal sťažovateľke právo na súdnu ochranu. V záujme sťažovateľky je vecné prejednanie jej dovolania proti uzneseniu krajského súdu č. k. 41 Cob 63/2016-132 z 11. mája 2016, konanie o ktorom bolo napadnutým rozhodnutím právoplatne zastavené v rozpore so zákonom o súdnych

poplatkoch, čo má za následok porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu a inú právnu ochranu.

7. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Základné právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu garantované v článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie garantované v článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Brezno zo dňa 20. júna 2019 č. k. 6Cb/36/2015-392 porušené bolo.

2. Ústavný súd Slovenskej republiky uznesenie Okresného súdu Brezno zo dňa 20. júna 2019 č. k. 6Cb/36/2015-392 zrušuje a vec vracia Okresnému súdu Brezno na ďalšie konanie.“

II.

Právomoc ústavného súdu

8. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa § 42 ods. 2 písm. f) zákona č. 314/2018 o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) návrhom na začatie konania je sťažnosť fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ústavy.

11. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

12. Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

Posúdenie ústavnej sťažnosti

13. Z obsahu sťažnosti, ako aj navrhovaného petitu vyplýva, že sťažovateľka sa domáha vyslovenia porušenia označených práv uznesením okresného súdu, ktorým bola zamietnutá jej sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu z 11. apríla 2019, ktorým okresný súd konanie o dovolaní sťažovateľky zastavil z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku za podané dovolanie v súdom stanovenej lehote. Sťažovateľka považuje napadnuté rozhodnutie za arbitrárne a svojvoľné argumentujúc tým, že súdny poplatok zaplatila v lehote na podanie sťažnosti v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona o súdnych poplatkoch v znení účinnom do 30. júna 2017, v zmysle ktorého bolo možné uhradiť súdny poplatok do konca lehoty na podanie odvolania proti uzneseniu o zastavení konania. Okresný súd napadnutým uznesením zamietol sťažnosť sťažovateľky s odôvodnením, že na vyrubovanie súdnych poplatkov sa aplikuje zákon o súdnych poplatkoch účinný od 1. júla 2017, čo je podľa názoru sťažovateľky postup v rozpore s § 18f zákona o súdnych poplatkoch.

14. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

15. Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

16. Podľa § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch ak nebol zaplatený poplatok splatný podaním žaloby, návrhu na začatie konania, dovolania alebo kasačnej sťažnosti, príslušný súd podľa § 9 vyzve poplatníka, aby poplatok zaplatil v lehote, ktorú určí, spravidla v lehote desiatich dní od doručenia výzvy; ak aj napriek výzve poplatok nebol zaplatený v lehote, súd konanie zastaví. O následkoch nezaplatenia poplatku musí byť poplatník vo výzve poučený.

17. Podľa § 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch v znení do 30. júna 2017 prvoinštančný súd zruší uznesenie o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, ak poplatník zaplatí súdny poplatok do konca lehoty na podanie odvolania. Prvoinštančný súd zruší uznesenie o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku aj vtedy, ak bolo konanie prerušené podľa osobitného predpisu a správca v ňom pokračuje namiesto poplatníka.

18. Podľa § 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch v znení účinnom od 1. júla 2017, prvoinštančný súd zruší uznesenie o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku,

ak bol súdny poplatok zaplatený v lehote určenej súdom podľa ods. 1 alebo ak sú na to dôvody podľa ods. 2.

19. Podľa § 18f zákona o súdnych poplatkoch z úkonov navrhnutých alebo za konania začaté do 30. júna 2016 sa vyberajú súdne poplatky podľa predpisov účinných do 30. júna 2016, i keď sa stanú splatnými po 1. júli 2016.

20. Ako z ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, na zaplatenie súdneho poplatku v lehote desiatich dní bola sťažovateľka okresným súdom vyzvaná výzvou z 13. októbra 2016. Sťažovateľka si svoju povinnosť zaplatiť súdny poplatok v súdom stanovenej lehote riadne nespĺnila. Okresný súd obsadený vyšším súdnym úradníkom v tejto situácii po nadobudnutí účinnosti novely konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku zastavil uznesením z 11. apríla 2019 a sudca okresného súdu sťažnosť sťažovateľky proti tomuto rozhodnutiu zamietol s odôvodnením, podľa ktorého bol okresný súd povinný postupovať v súlade so zákonom o súdnych poplatkoch v znení účinnom po 1. júli 2017, v zmysle ktorého ak poplatník odignoruje súdom určenú lehotu na zaplatenie súdneho poplatku a súd toto konanie zastaví, dodatočné zaplatenie súdneho poplatku v lehote určenej na podanie sťažnosti je bez ďalšej relevancie na trvanie konania. Podľa názoru sťažovateľky je tento právny názor okresného súdu založený na ústavne neprípustnej aplikácii právneho predpisu účinného od 1. júla 2017 namiesto právnej úpravy súdnych poplatkov v znení účinnom do 30. júna 2017.

21. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 50/05 a IV. ÚS 288/05).

22. Ústavný súd považuje za potrebné tiež pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inšinciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06).

23. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody. Ústavný súd poukazuje i na skutočnosť, že nie je a ani nemôže byť súdom skutkovým, t. j. jeho úlohou nie je nahrádzať činnosť všeobecných súdov.

24. Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach už opakovane konštatoval, že základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy všeobecný súd nemôže porušiť, ak koná vo veci v súlade s procesno-právnymi predpismi upravujúcimi postupy v občianskoprávnom konaní (II. ÚS 122/05, III. 591/2013). Podľa judikovaného názoru ústavného súdu o ústavne významnej neprimeranosti pri právno-aplikačnej činnosti možno uvažovať len vtedy, ak aplikovaná právna norma dáva konajúcemu orgánu verejnej moci priestor na úvahu pri skúmaní splnenia podmienok hypotézy, dispozície alebo sankcie. Naopak, ak konajúci orgán verejnej moci nemá právnou normou vytvorený žiaden diskrečný priestor a pri zistení splnenia podmienok jej hypotézy je povinný vyvodit' jediný možný právny následok, potom možno hovoriť už len o neproporcionalite právnej úpravy

tvoriacej právny základ na konanie orgánu verejnej moci, a nie o neproporcionalite aplikácie práva (III. ÚS 575/2012).

25. K imanentným znakom právneho štátu neodmysliteľne patrí požiadavka právnej istoty a ochrany dôvery občanov v právny poriadok, súčasťou čoho je aj zákaz spätného (retroaktívneho) pôsobenia právnych predpisov, resp. ich ustanovení. Ústavný súd už vo viacerých rozhodnutiach (napr. I. ÚS 238/04) vyslovil, že právna teória rozoznáva retroaktivitu pravú a nepravú. Pravá retroaktivita zahŕňa prípady, keď právna norma reglementuje i vznik právneho vzťahu a nároky z neho vzniknuté pred jej účinnosťou (teda o pravé spätné pôsobenie nového zákona ide vtedy, keď pôsobí aj pre minulú dobu). Nepravá retroaktivita spočíva v tom, že právne vzťahy hmotného i procesného práva, ktoré vznikli za platnosti práva starého, sa spravujú zásadne týmto právom, a to až do doby účinnosti práva nového. Po jeho účinnosti sa však riadi právom novým (teda o nepravom spätnom pôsobení hovoríme vtedy, keď nový zákon nariaďuje, že má byť použitý i na staré právne pomery už založené, ale iba od doby, keď začína pôsobnosť nového zákona, alebo ešte od neskoršej doby; mutatis mutandis PL. ÚS 38/99). Pokiaľ ide o nepravú retroaktivitu, všeobecne v prípadoch stretu starej a novej právnej normy platí nepravá retroaktivita, t. j. od účinnosti novej právnej normy sa i právne vzťahy vzniknuté podľa zrušenej právnej normy riadia právnou normou novou. Pri nepravovej retroaktivite zákonodarca uznáva právne skutočnosti, na základe ktorých podľa predchádzajúcej právnej normy došlo ku vzniku určitých právnych vzťahov. O nepravú retroaktivitu môže ísť napriek tomu, že zákonodarca prípadne novým právnym predpisom zároveň s účinnosťou do budúca prinesie určité zmeny aj tých práv (alebo povinností), ktoré vznikli za platnosti skoršieho zákona.

26. Z citovaných ustanovení zákona o súdnych poplatkoch vyplýva, že následok nezaplatenia súdneho poplatku vo forme zastavenia konania bol ustanovený v § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch, ktoré bolo totožné pred aj po novele zákona o súdnych poplatkoch. Rozdielnosť postupu konajúceho súdu sa po novele zákona o súdnych poplatkoch prejavila v jedinom možnom postupe konajúceho súdu v prípade, že súdny poplatok zaplatený nebol ani do uplynutia lehoty určenej vo výzve okresného súdu. Novelizovaný § 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch nepripúšťa možnosť konajúceho

súdu zrušiť uznesenie o zastavení konania v prípade, ak bude súdny poplatok uhradený do konca lehoty na podanie odvolania (teraz sťažnosti, pozn.), tak ako to bolo pred novelou zákona o súdnych poplatkoch.

27. Ústavný súd tiež poukazuje na svoj už opakovane vyslovený právny názor, že postup súdu pri vyrubovaní súdnych poplatkov sa bez ohľadu na to, kedy poplatková povinnosť vznikla, spravuje zákonom o súdnych poplatkoch účinným od 1. júla 2017, čo vyjadril vo svojich viacerých rozhodnutiach, napr. sp. zn. II. ÚS 159/2018, sp. zn. III. ÚS 381/2018, sp. zn. IV. ÚS 507/2018 a iné.

28. Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že právne závery formulované sudcom okresného súdu nenesú podľa názoru ústavného súdu žiadne prvky arbitrárnosti, ktoré by mali byť korigované v konaní pred ústavným súdom a ktoré by mohli pre nedostatok primeranej reakcie zo strany okresného súdu zakladať ústavnú neudržateľnosť napadnutého rozhodnutia. Sťažnosť preto odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

29. Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. novembra 2019

Mojmír Mamojka
predseda senátu